Це був дужий звір, у розквіті сил. Приземкувате клиноподібне тіло його вкривала чорна щетина, яка на хребті була завдовжки з цілу чверть. Нижня щелепа озброєна довгими тригранними іклами. Торкаючись верхніх, зігнутих, мов кільця, вони загострювалися при постійному терті одне об одне. Їхні грані були такі гострі й міцні, що опинись між ними якась річ, вона б розпалася на дві частини, наче перерубана шаблею. Таких кабанів називають на Амурі заворотнями. Як і всі дикі кабани, Заворотень, про якого піде мова, влітку жив самотньо, не зносячи подібних до себе. Його дратували пустотливі поросята, їхня метушня і галаслива грайливість. Йому більше до вподоби була тиха самотність. Наївшись, він довго розкошував у болотяній купелі, потім з насолодою чухався об стовбури смерек і кедрів, бруднячи собі боки смолою та багновиськом.

Заворотень дуже полюбляв дощових черв'яків і соковите коріння іван-чаю, але головною його поживою були жолуді й усілякого гатунку горіхи. Уподобавши глухий тінистий струмок, який впадав у Мухен, Заворотень не полишав його місяцями. Тут його ніхто не турбував, а їжі було доволі. Проте восени, в час жирування, його завжди навертало на подорожі, бо цієї пори у кабанів починалося шлюбне життя. Іноді табун сам проходив через володіння Заворотня, немовби замахуючись на його спокій бурлаки. Так сталося і цього разу. Почувся тріск дрібного сухого хмизу, і водночас із сопінням та чваканням, такими знайомими Заворотню, запахло кабанами. Приєднався Заворотень до табуна непомітно. Стара свиня-ватаг відчула його гострий запах, але не виявила до нього найменшої уваги. Тож, зайнявши своє звичайне місце у хвості, Заворотень ішов за табуном під час переходів, і тільки коли родина зупинялася на годівлю, він з'являвся серед підсвинків, вирізняючись своєю статурою.

Кабани рухались удень. З настанням сутінків вони починали влаштовувати гайна — земляні гнізда. Знайшовши сухе місце, стара свиня розрівнювала його, перериваючи землю рилом, а потім разом з поросятами наносила дрібних гілок та сухих стеблин куничника й

вистелила ними землю. Виходила тепла постіль, на яку лягав увесь виводок разом з матір'ю. Підсвинки — дворічні кабанці — також влаштовували собі постіль, спільну. Тільки Заворотень ночував сам, і гайно його було подібне до короткої борозни, дно якої він ледь укривав гіллям. Подібне гніздо не так зігрівало його, як маскувало від ворогів. Зігрівшись у спільній "спальні", кабани вставали на сході сонця, і лише Заворотень, втративши апетит, залежувався інколи до полудня.

На сонячних схилах сопок сніг швидко танув, і лише в ярках, куди не потрапляло сонячне проміння, він нагромаджувався і, перемерзаючи, розсипався, як пісок. Під час переходів усі кабани рухалися за ватажком — старою свинею — низкою. Їхні сліди в лісі залишали добре помітну стежку, якою тигри, ведмеді й мисливці легко наздоганяли табун.

Заворотень йшов останній. Іноді він зупинявся, дослухаючись до шарудіння: чи не женеться позаду який-небудь небезпечний ворог? Кабани полюбляли темні, непроглядні смерічники з домішком високих дубів. Риючись в опалому листі, вони розшукували жолуді.

Під час однієї з годівель Заворотень почув підозрілий шурхіт. Вибігши назустріч незрозумілому звуку, сікач почав дослухатися і принюхуватися до подувів легкого вітру, що кружляв лісом, і невдовзі побачив між деревами рябого пса. Голосно рохнувши, щоб попередити табун про небезпеку, Заворотень кинувся відганяти собаку від табуна. Але коли вибіг на галявину, то опинився в оточенні вже шести псів. З гавканням і вищанням накинулися вони на Заворотня. Одна з лайок боляче вкусила його за задню ногу. Різко повернувшись. Заворотень, як таран, помчав на кривдника. Швидкість його була більша, ніж у собаки, але той несподівано спритно відскочив убік. Заворотень же, клацнувши іклами, проскочив повз нього, і цієї миті друга лайка встигла куснути його за бік. Блискавичні прямолінійні кидки Заворотня не досягали мети: собаки уникали ударів його ікол. Тому він вирішив позбутися їх і поліз у кущі. Розсуваючи своїм клиноподібним тілом густі зарості, він на якийсь час утік від переслідувачів, але тільки-но вибіг на чисте місце,

лайки знову оточили його з усіх боків, боляче кусаючи і хапаючи за щетину. Довелося переходити до оборони.

На щастя Заворотня, мисливці, відпустивши собак, були далеко й за шумом дерев не чули гавкоту, а тому й не поспішали до місця сутички. Заворотень намагався швидше дістатися густих заростів ліан, собаки бігли за ним: противник, що тікав, збуджував їхню лють, і укуси все частіше змушували кабана здригатися від болю. Залізши в непролазні хащі, натомлений сікач притисся задом до величезної колодини. Собаки, втративши можливість атакувати ворога з тилу, не перестаючи гавкати, накинулися на нього спереду. Перепочивши і зібравшись на силі, Заворотень стрімко кинувся на лайку, яка опинилася від нього надто близько. Пес миттю відскочив убік, але з розгону наштовхнувся на плетиво ліан. Від сильного поштовху пружні стебла вигнулися, але одразу ж повернулись у попереднє становище, кинувши при цьому собаку назустріч кабану. Блискавичний удар ікол — і лайка, спливаючи кров'ю, тицьнулася у сніг. Скориставшись розгубленістю решти собак, Заворотень зник у ліанових заростях. Залишок дня він провів у пошуках табуна. Тільки пізно вночі сікач підійшов до гайн, де сторожко спали його родичі— Похапцем зробивши невеличке заглиблення під кедром, він із насолодою протисся розпашілим тілом до холодної землі.

День, що настав, не приніс йому спокою: у табуні з'явився незнайомий сікач. Із цим Заворотень не міг миритися. Коли табун зупинився на ранкову годівлю, він вирішив спровадити непроханого гостя. Але й зайді набридло бурлацьке життя, і він теж вирішив захистити себе. Почалася жорстока бійка. Кожен із сікачів намагався вразити суперника ударом ікол під лопатку, в те місце, де билося серце, але це було не так просто. Природа наділила кожного з них бронею — хрящеподібними підшкіряними щитками, які прикривають передні лопатки. З оглушливим вереском кабани розбігалися і знову зіштовхувалися, намагаючись перекинути один одного на спину. А табун спокійно пасся поряд. Стара свиня байдуже поглядала на бійку суперників. Вагова перевага Заворотня вирішила двобій на його користь. Довелося заброді ганебно рятуватись втечею. Стара свиня,

підійшовши до переможця, привітала його неголосним гортанним звуком і потерлася об його плече мордою. У табуні знову настали мир і спокій.

Якось під час лаштування на нічліг, коли весь табун збирав гілля на гайна, на кабанів напав тигр. Нечутно підкрався смугастий до виводка і, не поспішаючи, вибрав собі на вечерю гладкого підсвинка. Коли жертва підійшла до місця засідки, тигр у два стрибки опинився на її спині. Пронизливий вереск підсвинка викликав у табуна невимовний жах. У паніці кабани кинулися врозтіч. Очманіла від переляку свиня пробігла поруч із тигром. За нею мчали поросята. Довго ще тікали лякливі кабани, хоч тигр і на думці не мав їх наздоганяти. А коли минув жах, вони знову зібралися разом і подалися до далеких увалів.

Цього року жолуді вродили погано і зовсім не було кедрових горіхів. Старі бурі ведмеді, які не встигли зажиріти за літо та осінь, не лягли у барлоги. Безперестанку швендяли вони в пошуках їжі і, наче тигри, полювали на свиней. Один з таких швендів жив біля струмка, уподобаного табуном Заворотня. Через кілька днів кабани забули про напад тигра. Ретельно розкопували вони сніг під старими деревами. Мало кому щастило відшукати в торішньому листі великий, міцний, мов кремінь, горіх. Лунко розколювали могутні кабанячі щелепи товсту шкаралупу. Широкі корінні зуби перемелювали її разом із мізерним ядром. Родина так захопилася годівлею, що схаменулася вже після того, як ведмідь-швендя, раптово з'явившись, позбавив життя одного з поросят. І знову перелякано мчало лісом кабаняче стадо. Заворотень, як завжди, біг у хвості, прикриваючи своїх слабкіших родичів. Стривожено дослухався сікач до лісових звуків, підозріло придивляючись до незнайомих дерев, не знаючи, звідки чекати нову біду.

Одного разу він помітив сірих собак, які бігли до табуна. Сповістивши виском про небезпеку, сікач вибіг назустріч лайкам, щоб провчити їх, але це виявилися вовки. В одну мить, клацаючи зубами, накинулись на Заворотня сірі розбишаки. Рятуючи табун, кабан почав відводити їх убік, використовуючи ту ж систему оборони, що й при

зіткненні з мисливськими псами. Вовки не гавкали і не гарчали. Вони мовчки, але дуже боляче, хапали Заворотня за зад, вириваючи разом із щетиною шматки шкіри. Було б непереливки могутньому звіру, коли б не трапився йому на дорозі повалений буревієм густий кедр. Сховавшись у його верховітті, сікач позбавив своїх нападників вільного маневру. Вовки боялися лізти в гущавину гілок, де Заворотень відчував себе в безпеці. Побігавши довкіл кедра, вони повсідалися на снігу з наміром узяти свою жертву змором, але й тут прорахувались — у густому плетиві гілок було тепліше. Кабан і не збирався полишати своє рятівне сховище. Врешті втративши надію поласувати свининою, вовки пішли геть, а Заворотень, дочекавшись глибокої ночі, повернувся до табуна. Табун зустрів його тихим вдячним рохканням. Навіть поросята раділи його поверненню.

Настала відлига, а незабаром повалив густий сніг. Він ішов три доби. Принишклі кабани тупцяли на місці, розшукуючи мізерний харч під товстим білим шаром снігу. Поки нуртувала заметіль, було тепло, але коли хмари пішли на схід і в небі заблищали великі яскраві зірки, вдарив міцний мороз. Важко було влаштувати тепле гайно в глибокому снігу. Хоч як клопоталася стара свиня, вона не могла зігріти мокрих поросят, що кувікали від холоду та вологи. На ранок двоє з них, які лежали скраю гайна, замерзли.

Табун піднявся пізно. Повільно повела стара свиня свій виводок до заростів хвоща. Багато разів під час голоду рятувала ця вічнозелена трава кабанів від загибелі. Її завжди було доволі, й до того ж хвощ не треба було викопувати з-під снігу. Для цих коротконогих тварин не так страшні мороги, як глибокий сніг. Цього разу сніг досяг метрового шару. Поросята і навіть підсвинки потопали в наметах з головою, ледве сходили зі сліду, прокладеного маткою, що йшла попереду.

Минув цілий тиждень, перш ніж сніг осів і зникла загроза загибелі від голоду. Закінчився мисливський сезон. Полишили глухі кутки лісів люди й вовки. Навіть ведмеді-швенді вгамувалися, вважаючи за краще відсиджуватися у своїх гніздах, сплетених г гілок молодих ялин та

смерек. Але кабани, як і дотепер, були насторожі. Вони паслися ва хвощах, а з настанням темряви поверталися на нічліг до своїх постійних, добре обладнаних гайн. Здавалось, усі хижаки відступилися від них.

Настала весна, і табун подався на сонячний бік сопки. Заворотень не пішов за виводком. Він лишився на хвощах, поки зовсім не розтанув сніг, а потім повернувся на своє старе місце, до мухенського струмка. Якось у кінці весни, під час далекої прогулянки, Заворотень зустрів знайому свиню. Біля неї сновигали моторні смугасті, як бурундуки, поросята. Побачивши безтурботного батька своїх малят, недовірлива матір наїжилась і з грізним вереском кинулася на нього. Довелося Заворотню забиратися геть. Повернувшись до мухенського струмка, він залишився там на все літо. Восени прийшли мисливці. Вони збудували біля гирла струмка зимовище і, звісно, побачили сліди сікача. Але всі спроби узяти обережного й хитрого кабана виявились марними. Врешті мисливці звикли до думки, що старий Заворотень невловимий. Їм навіть подобалося, що поряд живе такий солідний звір, зустрітися з яким кожен з них все не втрачав надії.